

## TURKSE WERKNEMERS BIJ AVIO-DIEPEN.

In de tweede helft van de jaren zestig van de vorige eeuw was ik werkzaam bij Industriemaatschappij Avio-Diepen N.V., dochteronderneming van vliegtuigfabriek Fokker, gevestigd op het vliegveld Ypenburg. Een van mijn taken als medewerker personeelszaken was de opvang en begeleiding van Turkse werknemers. Deze jonge geschoolde mensen werden door mijn baas in Turkije geworven om in het bedrijf verder te worden opgeleid en geplaatst als vaklieden. De opvang begon op de aankomstdag met het verwelkomen en onderbrengen van de heren in Pension "De Poort" (destijds van de Stichting Begeleiding Buitenlandse Werknemers) aan de Brouwersgracht. De volgende morgen toog ik met het gezelschap per touringcar achtereenvolgens naar de GG&GD voor een eerste keuring, naar het hoofdbureau van de politie voor verdere formaliteiten en tenslotte naar C&A voor het passen en aankopen van regenjassen met losse voeringen. Er was steeds een tolk aanwezig in de persoon van een Turkse werknemer\* die al wat langer in het bedrijf werkzaam was. Ik herinner mij de vrolijke en opgewonden sfeer van die eerste dagen en de verrassende reacties van wat men toen in Den Haag aantrof: het verkeer, de gebouwen, de mensen, de gebruiken. In het bedrijf volgde dan de algemene introductie, het verder testen van kennis en vaardigheden en de daarop afgestemde opleidingsactiviteiten vanuit de Bedrijfsschool. De Turkse werknemers waren leergierig, goed gemotiveerd en groeiden in betrekkelijk korte tijd tot gewaardeerde vaklieden. Natuurlijk waren er aanpassingsproblemen, zowel bij de nieuwe werknemers als bij het management en de Hollandse collega's. Ik was daarbij het aanspreekpunt voor problemen van allerlei aard, op het werk of daarbuiten; maatschappelijk werk in de dop. Toen mijn baas het idee lanceerde om de inburgering van de Turkse werknemers te bespoedigen door lessen in de Nederlandse taal, werd ik verzocht om een taalproject uit te voeren. Ik had niet eerder voor de klas gestaan, nauwelijks ervaring met lesgeven of instrueren van mensen. Geen probleem, daar hadden we iets op gevonden. Van de Staatsmijnen -die toen hun activiteiten aan het afbouwen waren- konden we lesmateriaal overnemen met o.m. geavanceerde audiovisuele apparatuur. Met een diaprojector kon je afbeeldingen vertonen die correspondeerden met een ingesproken tekst op de aangestuurde bandrecorder. De leerlingen moesten dan de driemaal herhaald gesproken tekst enkele malen hardop nazeggen. Vervolgens kwam het volgende beeld met de bijbehorende tekst op de bandrecorder en zo verder. Op deze wijze groeiden woordenschat en zinsbouw van de Turken in korte tijd en konden

zij het geleerde op hun werk en thuis in praktijk brengen. Maar toch was er wel een probleempje: wij hadden ons niet gerealiseerd dat de teksten op de band ingesproken werden door Limburgse acteurs en actrices. U begrijpt dat we deze teksten niet hebben vervangen, dat zou onbegonnen werk geweest zijn. We hebben het zo gelaten, met als gevolg dat er nu in de Haagse regio waarschijnlijk Turken zijn die Nederlands spreken met een Limburgs accent. Wanneer u er een mocht spreken -hij zal nu zestiger zijn- denkt u dan aan dit stukje. Dikke kans dat deze meneer destijds Nederlandse taalles heeft genoten bij Avio-Diepen.

Jos Lahay

\* Ik herinner mij Yildiray Çevikçan en Mehmet Sener.